List 17. **NOVICE** Tečaj XXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 26. aprila 1865.

Gospodarske stvari.

Pravila banke ali družbe „APIS“,

ustanovljene na Dunaji v zavarovanje živine v avstrijskem cesarstvu.

Namen banke (družbe) „Apis.“

§. 1. Vsled nazočih pravil ustanovljena je z imenom:

„Apis“ banka (družba) za zavarovanje živine v avstrijskem cesarstvu“

družba, ktera svojim udom povračuje škodo, ki jih zadene pri živini po kugi (bodisi nalezljivi, bodisi nenalezljivi), po druzih posamnih boleznih in po nesrečah, ktere po teh pravilih niso izjete ali izločene.

§. 2. Banka ima svoj sedež na Dunaji in obsega vse dežele našega avstrijskega cesarstva. Banka svoja opravila začne zapored po posamnih deželah, kterim svoj začetek naznani po dotični c. k. deželni vladi.

Bankine zaloge.

§. 3. Da banka doseže svoj namen, rabijo jej:

a) vpisnine in zavarščine (premije), ktere plačujejo bankini udje, to je, tisti gospodarji, ki se zapišejo v družbo;

b) prihranjena (reservina) zaloga, ki se ima nabrati;

c) obresti, ki se stekajo iz posojenih zavarščin in iz prihranjene zaloge, in kaki drugi nenavadni dohodki.

Udje.

§. 4. Bankini udje so tisti, ki pri njej zavárujejo svojo živino.

§. 5. Vsak bankini ud se zaveže, natanko spolnovati živinozdravilske postave, kakor tudi to, kar je v teh pravilih o zavarovavnih pogojih zapovedano.

§. 6. Ako banka koga za uda ne sprejme, ni dolžna povedati vzroka, iz kterega mu odreče sprejem.

Zavarovanje veljá le do tistega časa, ki je zaznamovan v zavarovavnem listu (v polici). Ko preteče ta čas, mora zavarovanec pri banki z nova oglasiti se. Ponovljeno zavarovanje sme banka le iz tehtnih vzrokov odreči ali zavrniti.

Bankina uravnava in uprava.

§. 7. Bankina ureda sta:

a) občni zbor;

b) upravni odbor.

§. 8. Navadni občni zbor se vsako leto enkrat na Dunaji snide, in sicer saj do konca meseca maja (vélicega travna).

Nenavadni občni zbor se skliče, kedar se potreben zdí upravnemu odboru, ali če ga pri upravnem odboru pismeno zahtevajo taki udje, ki imajo pravico glasovati in kterih zavarščina znaša najmanj deseti del vse bankine zavarščine.

Sklicevanje navadnega občnega zbora in njegov program mora najmanj mesec poprej naznaniti se po „dunajskem časniku“ (Wiener Zeitung) in po uradnih časnikih dotičnih dežel.

Zbor veljavno sklepa, če je pričujočih 20 udov, kteri imajo pravico glasovati, in če je najmanj 50 glasov zastopanih. Ako se na prvi oklic ne snide toliko udov, da bi smeli veljavno sklepati, skliče se gotovo v štirih tednih potem drugi zbor, kteri veljavno sklepa brez ozira na število pričujočih udov. Obravnavati pa smé drugi tak zbor le program, ki je bil odločen prvemu zboru.

§. 9. Pravico glasovati imajo vsi udje moškega spôla, ki vživajo polne državljanske pravice.

Navadno se le osebno glasuje. Le za občni zbor smejo udje, ki imajo pravico glasovati, pa ne stanujejo na Dunaji, pooblastiti koga, da tudi za nje glasuje. Pooblastiti se smejo le taki udje, ki imajo glas v zboru in se skažejo s pismenim pooblastenjem. Nikdo ne sme zraven svojega glasú več ko pet druzih oddati.

Občni zbor z nadpolovično večino oddanih glasov sklepa. Le pri enako razdeljenih glasovih tudi predsednik glasuje.

Občnemu zboru predseduje predsednik ali njegov namestnik.

§. 10. Pravice občnega zbora so:

1. Voliti ude upravnega odbora in določevati povračilo, ktero jim gré po §. 16.

2. Sprejeti letno sporočilo.

3. Za prihodnje leto izmed udov izbrati tri sodnike, da pregledajo in presodijo bankine račune, in izreči, da so ozir računa oproščeni vse odgovorljivosti oni, ki so ga dali.

4. Posvetovati se in sklepati o predlogih, ktere je upravni odbor predložil občnemu zboru. Ako kdo izmed udov hoče občnemu zboru kak predlog predložiti, mora ga najmanj 14 dni pred občnim zborom poslati upravnemu odboru, kteri ima dolžnost predložiti ga občnemu zboru, če ga je podpisalo najmanj 20 udov.

5. Skleniti, da se prenaredé ta pravila. Prenarejenim pravilom je potem, se vé da, pri državni vladi zopet prositi potrditve.

§. 11. Upravni odbor se pri občnem zboru voli, in šteje 12 udov, ki stanujejo na Dunaji ali v njegovi okolici.

Upravnih odbornikov morajo biti tri četrtine izmed tacih bankinih udov, ki imajo pravico glasovanja.

Volitev prvega upravnega odbora to omejilo ne zadeva, ampak volijo ga ustanovniki izmed ustanovnikov. Upravni odborniki se naznanjajo po „dunajskem časniku“ (Wiener Zeitung) in po uradnih deželskih časnikih.

V odpravni odbor ne smejo voliti se osebe, ki so z določenim plačilom pri banki v službi; tudi ne osebe, kterim je banka kaj posodila iz svoje denarne zaloge.

Dalje ne smejo voliti se oni, ki so bili v preiskavi zavolj hudodelstva, pregreška ali prestopka iz dobičkarije, ako niso bili nedolžni spoznani. Poslednjič ne smé voljen biti on, čegar premoženje je v konkurzu, ali zavolj čegar premoženja se je pričela poravnava.

Upravni odborniki, ktere zadene kaj omenjenega, morajo stopiti iz odbora. (Dal. prih.)

Maharjem ljubljanskega močvirja v prevdarek.

Po mnogoletnih skušnjah je dognano, da ljubljanski mah (morast) je rodoviten in da pridnim obdelovavcem donaša veliko pridelka. Pa je tudi lansko leto se pokazalo, da vsa dela malo ali celó nič pridelka ne donesó, ako je vreme neugodno. Zavoljo vedno mokrega vremena v jeseni se je prav malo ozimne rži vsejalo, in kakor kaže, tudi zdaj spomladi ne bo mogoče zdatno požigati in na pepél sejati; gnoja pa tudi za denarje ni dobiti, ker Ljubljančanje večidel gnojnine po Ljubljanici v daljne kraje brez plače pošiljajo, namesti da bi deželi, od ktere živež prejemajo, ta potrebni pomoček pri obdelovanji poljá za lepo plačilo privoščili. Saj ni verjeti, da ta poljska potreba v tem Ljubljančanom kaj zaleže, da je veliko veliko z vodo povžijejo!

Ako utegne biti pomlad za setev neugodna, imate maharji še eno sredstvo, da si iz mahú morete živeža pridobiti; pretekla zima je pot naznanila, kako, ker se je šota za med prodajala po nenavadno visoki ceni. Meščani naši so spoznali, da suha šota je čez vse dobra za kurjavo, za kuho in za krušno peko. Za to jo radi plačujejo po 20—30 krajcarjev cent.

Ako pomislite, da en štirjašk seženj (kvadratklaftra) izrezan do blatne šote dá 5 do 6 centov suhe šote, vam je 400 štirj. sežnjev dá 2000 do 2400 centov, ki vrže v denarju 400 do 600 goldinarjev. Recimo, da rezanje, sušenje in vožnja vzame polovico, vendar le druga polovica ostane kot dohodek od 400 štirj. sežnjev mahú, kterega vam ne vrže noben drug pridelek.

In to še ni vès dobiček, ki ste ga dosegli z izrezanjem žimaste šote do blatnaste, — kajti s tem ravnanjem ste tudi prišli do dobre rodovitne zemlje, na kteri vam z malo pomočjó vse rado raste.

Tako je vstreženo vam maharjem in meščanom.

..el.

Gospodarski pomenki.

Odgovor M. K-u iz Krasa

na pritožbo v 11. listu „Novic“ zastran pogojzdevanja Krasa.

(Konec.)

Drugič. M. K. dvomi „nad vspehom pogojzdenja“ in daje nektere nasvete „o brestih in topolih.“ Na to odgovarjam: Brestovina in topolovina je res koristen les; to vsak kraški vrabec vé; dvomim pa vendar, ali neznani dopisnik brestovino seje in topole sadí; podoba je, da raje mrmrá kakor drevesnice nareja.

Vprašam ga pa tudi: Ali ne pozná še drugih žlahnih drevesnih plemen, na priliko: koprivca (Nesselbaum, ital. ladogna)? „Novice“ so nam že o njem govorile. Ni ga menda dražjega lesa v Avstrii. Za dve kambi pri jarmu se dobí vselej 30 soldov, za toliko druzega lesa pa ne 3 same soldiče. — Ali ne pozná rešelike (Mahalep), ali ne vé, kako rada raste na Krasu? Hooinbrenk, imenitni dunajski vrtnar, prisedši na Kras, je rekel: „vès Kras bi bil lahko lep vrt, ker rešelika sama od sebe raste.“ Ali M. K. ni še nikoli slišal, kako Francozi rešeliko čislajo ter različna sadna plemena na njo cepijo? Jaz sem rešeličnega semena na Moravsko in na Dunaj poslal, lepo zahvaljen, in za-nj še naprošen bil. *) Ali je M. K. sam ptujec v deželi? Ali ne pozná tudi murve in nje velike koristi? Kdor črvičev gojiti noče, ne zná ali ne more, naj perje šmrcá, ovcam, kravam in šetincem poklada; dobro izplačalo se bo.

Koliko koristi pa bi še le drugo sadno drevje prinašalo!

Naj za to povem priliko: Neka prijazna ženica mi pokaže nekega dne hruško ozimnico rekoč: „Pozimi prodam vsako leto sadje iz tega debla v Trstu in kupim si prediva, da ga imam skoraj dosti presti vso zimo.“ Na to ji rečem: „Škoda, da nimate še 10 takih debel; lahko bi franke (zemljiščini davek) odrinili, obutek za čevljad in še kaj druzega kupili.“

Neki uradnik trgovske zbornice mi je povedal, da vsako leto dohajajo vprašanja, ali je kaj suhega sadja v Trstu? Koliko denarja bi se samo za suhe češnje dobilo!

Naj tudi to pomisli M. K., da, kakor mi radi pomeranče, smokve in rožiče jémo, tako tudi v drugih deželah poželjujejo našega sadja. Dražje kakor pri nas pomeranče so tominska jabelka (čebulice), gorenske štetinke, brkinske trdike v Aleksandrii na Egiptovskem.

Ker mi dosti denarja za kavo, čaj in druge omotične pijače iz dežele pošiljamo, bi pač prav bilo, da bi tudi od tam kaj srebernega denarja dobili!

Če je pa M. K-u v resnici mar vedeti, ktera drevesca najhitreje rastejo, naj pride k meni v Rodik; rad mu bodem postregel z domačim žvižgovcem, potem pokazal mnogovrstnih dreves v istem letu zasejanih, da se sam očividno prepriča.

Ni pa vse s tem pri kraji, da to ali uno drvo iz začetka hitro ali počasi raste. Mandel in oreh, na priliko, prva leta hitro rasteta, borovec pa po malo, dokler se do dobrega ne ukorenini in si s svojimi iglami ne pognoji; potem pa hitro kviško gré, v 20 letih vsa druga drevesa prekosi. Kdor ne verjame, naj gré gledat vrta gosp. Dragotina Božič-a pod Novigrad.

Tretjič. M. K. iz Kr. želí, da bi se pašniki razdelili, ker bi vsak na svojem kosu rad sejal in sadil.

Bojim se, da M. K-u ni resnica s tem! Zakaj pa dozdaj ni sejal ne sadil na svojem kosu niti brestov niti topolov. Kos bi vzel marsikdo, ki bi se mu odkazal; ali bi pa storil kaj? to je vprašanje. Ako ga je pa zdaj volja saditi, vprašam ga: od kod bo drevesca jemal, da jih bo presajal, ker se mu mrzí drevesnice narejati.

Bojim se, da M. K. drugam meri, drugam pa vdari. Eno bi rad, drugega pa ne; kakor tisti človek, ki bi bil rad plavati znal, pa se je zaklel, da ne gré prej v vodo, dokler se plavati ne naučí.

Kar pa se tiče razdelitve pašnikov, je res dognana resnica, da je prvi pogoj više kulture. Al kaj bi to pomagalo v tacih krajih, kjer je navada zemljišča med vse sinove enako deliti? Ako tudi oče svoje veliko zemljišče med 5 sinov razdelí, malo na vsacega pride. V drugem ali v tretjem rodu so berači vsi ali pa sužnji bogatinov.

Razdelitev mora tudi svojo pravo mero imeti, sicer se ustanoví veliko nevarniši feudalizem, kakor je poprej bil. Toliko bi moral vsaki imeti, da svojo družino preživí saj v srednjih letinah. Ako kmet za-se žita pridelal ne bo, od koga se bo kupovalo?

*) Tudi v Ljubljano ga rad pošljem, ako ga nimajo. *Pis.* (Prosimo za-nj na vrt kmetijske družbe. *Vred.*)

S tem važnim vprašanjem si belijo glavo deželni odborniki in poslanci. Vém, kaj zagovorniki pravijo. Al premislijo naj, da vsak čevelj ni za vsako nogo. Različnim okoliščinam deželnim morajo tudi postave primerjene biti; sicer jo zabredemo pri vsi njih dobri volji; da nas Bog obvari!

Naj se kmetu slobodnost, ktero je komaj dobil, nikar ne krati; on nam vojake daje, kteri deželo branijo.

Na Laškem, kjer kmet mirno želí živeti pod avstrijskim orlom, bi bilo vse drugače, ako bi kmet ne bil hlapec, kterega gospod od zemljišča spodí, ako mu puntariti ne pomaga.

Al važno vprašanje o razdelitvi je predolgo, da bi se vse tukaj razložilo, kar mi srce teží.

Zato se sopet obrnem na razdelitev pašnikov, in M. K. vprašam: kaj bi mu škodovalo, ako bi vsaka srenja občinski gojzd imela? Mislim, da bi mu še koristilo, ker bi slabi gospodar svojega kosa posekati in zafičkati ne smel; soseska pa tudi vsaka prihodkov potrebuje.

Občinskih pašnikov razdeliti ter koristniše obrniti in porabiti vlada ne ovira, temveč pospešuje.

Rodičani na pr. so si razdelili goli pašnik, ki 50 oralov meri; sam tešel je, ki ima veliko natrona v sebi; zato želijo vinograde zasaditi. Komaj je to doznal skrbni deželni poglavar, brž je poslal 10.000 trt najžlahnejših, že v polovici septembra meseca v mrzlejši Avstrii dozorelih plemen.

Da smo žvižgavca do zdaj pili, je bilo največ krivo, ker so kmetje premalo skrbeli za zgodnja plemena; o sv. Luku bi bil z nektero jagodo še zajca ustrelil.

Naj gré rakom žvižgat žvižgavec! Rezavico nareja, čeva krči, do pèt ne pride, srca ne oveselí in ušes ne ogreje.

Gojzdi so v ozki zvezi s poboljšanjem kmetijstva; mi se pa izobraženim narodom vvrstovati ne moremo, dokler pri starem kopitu ostajamo.

Naj je tedaj M. K. prepričan, da je koristno, tako dobrega deželnega očeta ubogati; naj tudi ne zabi, da usmiljenje je lepa čednost, toda biti mora o pravem času, na pravem mestu in resnično!

Rodik 3. aprila 1865. J. S.

Goveja kuga.

Po dopisu c. kr. deželne general-komande iz Zagreba od 12. dné t. m. je v vojaški granici goveje kuge povsod konec, le v likanskem 1. polku je je še nekoliko.

Od konca 1862. leta, ko se je kuga v vojaški Granici začela, noter do 12. dné t. m. je izmed 149.954 goved jih poginilo in pobitih bilo 27.284, — ovac 1692, kóz 106.

V Bosni pa se ta pošast še zmiraj sèm ter tjè kaže.

Národne stvari.

Visoki raji. *)

Najstarějši napěvi slavjanski, kolikor věmo, kteri su se začuvali i ohranili do naše dobe, su visoki raji. Poju, muziciraju i rajaju se ti raji vsakoga lěta slovesno pod lipoj zelenoj, kadarkoli se obhadja v ziljskoj dolině žegen, somenj, cerkveni shod. Župe ali fare, v kterih su ti prastari visoki raji i druge starodavne slavjanske navade obične, su slědeče: Gorjani, Bistrica, Čače, Šentjuri, Šent-Pavel, Šent-Štefan, Blatčani, Borljani, Meljviče i Berda. Te častne visoke raje směju pod lipoj plesati izključivo samo samični mladenči i deklice nespečane; druge slovenske plese, kteri po visokih rajih se muziciraju, směju plesati pa tudi ostale samične ženstva. Te starodavne navade su bile někada po cěloj Sloveniji razširjene; na brejarjih plešu tudi po Goričkom, pod lipoj pak imenito v Kovoridě i na več krajih. Verlo lěpo je to bilo, da su rodoljubni Slovenci te zanimljive visoke raje dali zamuzicirati tudi v některih slovenskih čitavnicah, kakor su to storili v městě Ljubljani. Tudi v celovskoj čitavnici smo naumili te visoke raje zamuzicirati i ker su meni rekli, da bi o toj veselici někak govor progovoril, sem složil i naspamet se naučil sledeču besědu, da bi dokazal, kako starodavni i kako zanimljivi su ti visoki raji. Besědu sem imel prav po domače slovensko složenu, tukaj semo ju pak postavim malo bolje po uzajemvu obernjenu; glasí tako-le:

„Slavna gospodo slavjanska! Blagi naměn naše slavjanske čitavnice v našem prijetnom i prijaznom městě Celovci obstojí osobito v tom, da se družbeniki prijateljsko ovdě porazveselimo i v duhu slavjanskom se uzajemno izobražujemo i se prosvětljujemo. Izobraževati se po značaju slavjanskom nam je neobhodno potrěba, ker v sadajnih časih pravice naroda samo toliko obveljaju, kolikor je narod izobražen, i take zato, ker su Slavjani, naši predniki, uže v najstarějšej dobe bili jeden od najprosvětljenějših narodov; osobito Slavjani prebivajuči onda v Malojasiji. Oni su bili uže petnajst sto lět pred Kristom najprosvětljenější narod na světě za narodom indijskim v Indiji. Oni nisu samo rodovitna polja uže onda izvrstno obdělovali, i živinu marljivo gojili i redili, nego oni su bili prvi med ljudmí, kteri su izuměli rude kopáti i metale táliti, pervi, kteri su počeli tergovati. [1]) V obče je prišla prosvěta k Gerkom od Slavjanov iz Maleasije v Gerčku. Slavjani maloasijski su bili pristojno izobraženi uže onda, kada su Gerki ješče kakor divjaki po gerčkih dubravah se potikali, želud žerli i ješče nisu poznavali ne postav, ne pravic zakona i ženitbe. Pa od vsega toga ozbiljnoga ne měnim dnes govoriti, nego progovorim v veseloj družbi rajše o staroslavjanskom petji i muziki i o starodavnih slavjanskih visokih rajih. Ti Slavjani maloasijski su bili v tom tako izverstni, da jim ni bilo para; oni su iznajdli skoro vse glasbeno, muzikalno orudje, kteru su pozdněje od njih Gerki sprijeli. Slavjani v Brigiji [2]) su iznajdli piščalu imenovanu po njih brigišku [3]), su iznajdli piščalu postranščicu [4]), bunke [5]), cimbale [6]) nabilije [7]), kotle [8]) in več drugoga.

Toti visoki raji su se sprepěvljali, muzicirali i rajali, plesali, pri bogoslužebnih shodih, svečanostih i jigrah ne samo pri Slavjanih maloasijskih, nego i v Trakiji i starodavnoj Makedoniji. To je bilo pred trojanskoj vojskoj. Po trojanskoj vojski v dvanajstom veku pred Kristom se je velika množina maloasijskih Slavjanov preselila iz Maleasije pod vojvodama Aenejem

*) Po želji častitega gospoda pisatelja vzamemo sestavek v vzajemno-slovanskem jeziku njegovem. Vred.

[1]) Te govor je vzet iz večjega spisa, kteroga spisujem, i v kterom vse dovodi i dokazi potverdjujem; v govorě se je moralo vsako učeno dokazivanje naravno izostaviti.

[2]) Phrygia.

[3]) Klarinet.

[4]) Flötte; Gerki su těma dvěma piščalama rěkali: mužska i ženska piščala.

[5]) Bassgeige.

[6]) Hakbrett.

[7]) Glasbeno orudje okroglo, oblo bronasto, na kteru se je udarjalo ali nabijalo, odtuda ime nabilije, i ktero je tako prijemno zvenelo, da bi od prijemnosti znoreli, je tako premilo pělo, da bi od miline poludil, kakor to Gerk Aeshilos tverdi.

[8]) Pauken; Slavjani su rěkali: kotli, Gerki su jih tudi tako po slavjansku imenovali. Pis.

*

i Antenorom v Evropu. Aenej světli je vsel seboj iz nesrečne Troje vladu, Antenor pak s svojim ljudstvom se je naselil k Slavjanom věrojatno uže prej ovdě prebivajučim, v sadajnoj Sloveniji, v starom Noriku i Venetiji tadajnoj. Tada su seboj prinesli iz Maleasije v naše kraje svoje starodavne Slavjanske običaje i visoke raje, kteri su se najbolje začuvali i ohranili pri Slovencih v ziljskoj dolině v Koruškoj. — V Gerčku su prišli ti visoki raji iz Maleasije lěta 682. pred Kristom, ako ne prej. — Onda je živil i vladal v Korintě, slavnom i bogatom, primorskom městě gerčkom oblastnik Periander i onda pride iz města Metimne na maloasijskom otoku Lesbos slaven glasbenik ali muzik slavjanski Jarijon [1]) v Korint i on je bil pervi med ljudmí, kolikor věmo, da je v Gerčkoj visoke raje učil i jih upeljal, kteri su tako neizrečeno dopadli, da su jih Gerki pri svojih bogoslužebnih shodih, veselicah i jígrah upeljali i jih imenovali νομος ορθως = nomos orthios, visoki napěvi. Ko je Jarijon uže dolgo vremena prebival v Korintě, zaželi ješče dalje po světě se podati kakor pěvec i glasbenik i se preladja v Siciliju i obhodi Italiju povsuda spěvaje i muziciraje i si pridobi i prisluži mnogo blaga i premoženja. Poslědnič se naměni sopet nazaj se vernuti v Korint. Največ se je zanašal na Korintčane, njim je najbolje zaupal. Zato si najeme v městě Tarentě mornarje korintiške i njih ladiju, da ga prepelju s vsěm blagom i premoženjem v Korint. Oni odtisnu od Tarenta, jadraju po silnom morju i jadraje po morju se polakome i zažele mornarji, kteri ga voze, njegovoga blaga i premoženja i skleneju Jarijona umoriti, se uzdvignu nad njega i mu oznane, da mora vmrěti, da naj se ali sam vmorí, ali v morje skoči, ali da ga hočeju vmoriti oni sami. Jarijon v toj velikoj stiski jih začne prositi za božju volju, da mu živlenje puste i da jim rad vse premoženje poneha i vse blago prepustí. Oni pak nočeju nič slišati o tom. Zatim prosi Jarijon rekoč: Ker ste vi uže tako sklenili, da moram vmrěti, dopustite mi, da pred smertju si ješče oblečem najlěpše i najkrasnejše oblačilo, da vzamem cimbale v ruke, da se vstupim na obklupje ladije, da ješče zapojem i zamuziciram visoke raje i kadar jih dopojem i domuziciram, hočem sam skočiti v morje. Mornarji mu to radi dovolé. Jarijon si obleče najlěpše i najkrasnejše oblačilo, vzame cimbale v ruke, se vstupi na obklupje ladije, začne sprepěvljati i muzicirati visoke raje i kadar jih dopoje i domuzicira — praskne, kakor je bil, v morje globoko. Mornarji jadraju dalje proti Gerčkoj. Jarijon pak priplava srečno do brěga, kakor se pripověduje, sedeč na herbtě ribe pliskavice, delfina, i stupi veselo pri Tajnarji v Peloponesě na suhu zemlju, i se podá odtuda naravnost v Korint. [2]) Tamo pripověda ljudem i Periandru, čto i kako se mu je godilo. Periander mu slabo verjame i ga zaderži pri sebě i ga ne spustí, pa take ukaže paziti na mornarje, kada prijadraju. Ko su prišli, jih pokliče pred se i jih vpraša: Ali imate vi morebiti něčto povědati od Jarijona? I oni odgovore, da njemu se verlo dobro godí v Italiji i da su ga v Tarentě zapustili zdravoga in veseloga. — Sada stupi pred nje Jarijon krasno oblečen deržeč v rukah cimbale ravno tako, kakor je bil, kadar je iz ladije v morje skočil. Mornarji ostrmé, se prestrašé, su vsega prepričani i ne moreju nič več tajiti. — Tako to pripoveduje o Jarijoně in o visokih rajih Herodot, kteri je živel v petom veku pred Kristom. [11])

Toti visoki raji, rekel bi, brigisko- ali trojansko-slavjanski, greju verlo živahno i veselo, tako le": . . . . . .

Tu je bilo naměnjeno, da bi se ti visoki raji zamuzicirali, da bi jih sbrana družba ne slišala samo po govoru opisane, nego take v djanji zamuzicirane.

Toda stupi k meni moj dober prijatelj i mi tiho govori: želja je, da ne govorite govora svojega, glejte, mnogo povabljenih ne razumi slovenščine i ne mara za slovenske stvari, to bi samo disgustiralo; prišli su le plesat. — Prijatelju sem prav hvaležen, da mi je to o pravom čase povědal.

Visoki raji se nisu muzicirali, govor se nije izgovoril — saj věste, kteri družbenik čitavnice slavjanske bude hotěl disgustirovat v slavjanskoj čitavnici pri slavjanskoj veselici s stvarmi slavjanskimi?

Te govor o visokih rajih pošljem pak v naše „Novice" zato, ker je zanimljiv i da se more prečitati ali progovoriti, deklamirati, kadar si někdě rodoljubi hočeju dati visoke raje zamuzicirati, da pričejuči, pritomni, soznaju, kako starodavni i kako imenitni su ti raji.

V obče se mora želeti, da bi se narodne pěsni ziljske tiskom izdale; jaz imam jih sto sbranih, su kakor čista pšenica, zlato narodno blago; jaz jih morem brez skerbi hvaliti, ker to zasluže i ker jih nisem jaz izuměl, nego narod naš slovenski; jaz sem jih samo sbral mnogim trudom, jih spisal točno tako, kakor jih ljudstvo poje i izgovarja. Škoda! da bi take prelěpe stvarí se zgubile, ker se tako uže pomalu zgubljaju izmed naroda. Knjiga bi snesla blizo 10 do 12 tiskanih listin (pôl). Jaz sam te stvari narodne izdati ne morem, ker sem mnogo stroška imel, ko sem vlani izdal svoji dvě knjigi: **Узајемні правопіс славјанскі**, to je, uzajemnu slovnicu ali mluvnicu slavjansku — i: Ciril i Metod slavjanska apostola.

K tem pěsmam bi se morali pridati take, kolikor je moguče narodni napěvi, i opisati bi se morale i navade i običaji ziljski, kolikor su skopčane s temi pěsmami, čto može učiniti najtemeljitejše človek pri Žilji rodjen, kteri vse te običaje iz mlada vě.

Ako bi se ne moglo izdati na světlo vsěh 100 pesem, ko jih imam sbrane — glejmo izdati vsaj s natenčnim narodnim i zgodovinskim opisanjem 6 visokih rajev, deset najstarejših pesem i jednu ali dvě poputnici nadrodno slovenski.

Matija Majar.

Vprašanje, na ktero se pričakuje odgovor.

Dalmatinska poslanca Klaić in Danilo sta poslala odprto pismo do c. kr. deželnega glavarja barona Mamula, kterega predmet je ta, da je gospod državni minister v zboru dunajskem na znani govor Greuterjev in Tomanov rekel, da so v Dalmacii ljudje, ki snujejo jugoslovansko cesarstvo in iščejo središča zunaj države avstrijske, in da taka protiavstrijska čustva gojé sinjski frančiškani, mnogo poslancev poslednjega deželnega zbora in vsi oni, kteri v poslednjih volitvah niso glasovali za vladine kandidate. Klaić in Danilo, ki sta tudi kandidata opozicije, se čutita s tem govorom zeló obtožena. „Ta obtožba — pravita — natolcuje naji politični značaj, naji pri volitvah izrečeno politično izpovedanje, naji načela vernosti do vladarja in spoštovanja zakonov. V

---

[1]) Po gerčku: Arion.

[2]) Da je Jarijon na ribě pliskavici do suhe zemlje izplaval, to je lehko samo pěsnički pristavek, ako ravno ima riba pliskavica, delfin, izmed vsěh rib človeka najrajše; da pak je Jarijon izplaval, to nije nič nemogučega, ker su prastari mornarji neimajuči magnetičke jigle, se kolikor moguče blizo suhe zemlje deržali. Jarijon je na spoměn svoje rešitbe v svetišče (tempelj) Zevsa v Tajnarě, kdě je na suhu zemlju stupil, daroval neveliku železnu podobu, kdě sědi muž na ribě pliskavici. Herodot Halikarnaski je tu od Jarijona na spoměn darovanu podobu v svetišču Tajnarskom sam viděl. Pis.

[11]) V knjigi I. poglavji 23. 24. Pis.

takem stanji ne moreva molčati, in ker je gosp. državni minister govoril po Vaši preuzvišenosti informiran, tedaj pozivamo Vašo preuzvišenost, da javno razglasite vse ono, kar je dalo gospodu državnemu ministru temeljiti povod, da se je tako izrazil o dalmatinski opozicii. Potem pride resnica na svetlo: ali so dalmatinski opozicijalci véliki izdajniki ali pa so lažniki oni, kteri so Vašo preuzvišenost krivo informirali."

Vidi se iz tega pisma, da je ta stvar dospela do alternative, da se ne more več prikrivati, ker tudi državni zbor je v seji 3. dné t. m. zahteval dokazov o tej obtožbi. Po tem pismu je postala ta stvar osebna, ktera potrebuje, da se reši tako ali tako. Radovedno se tedaj pričakuje odgovor deželnega poglavarja barona Mamula in to toliko več, ker zdaj tudi poslanci Mahiedo, Moretti, Rossi in Vrancević zahtevajo enake dokaze.

Z „jugoslovanskim carstvom" se, kakor očitni govori po časnikih in skrivna besedovanja kažejo, tako pogostoma natolcujejo veljavniše osebe južnih Slovanov in tudi Slovencev, da res poštenje Avstrii vsikdar zvestih rodoljubov zahteva, naj se jim dokaže njih krivda in naj se obsodijo potem kot véliki izdajniki, ali pa naj potihnejo grde laží, s kterimi nekteri skušajo zatirovati vsako postavno prizadevanje za ravnopravnost slovansko! Avstrijski Slovani nikdar, še v viharnih časih 1848. leta ne, niso pokazali tiste centrifugalnosti, ktero so tako očitno pridigovali v frankobrodskem zboru 1848. leta nekteri Nemci. Beríte, kaj se je ono leto govorilo in počelo na eni in drugi strani!

Slovstvo.

* *Čitavnica. Podučivni listi za slovenski narod.* Izdal Ivan Geršak. — 2. zvezek.

Da smo z Gršakovo „Čitavnico" prejeli neprecenljivo knjigo za omiko naroda slovenskega, smo brž spoznali, ko nam je prišel prvi zvezek v roke. Drugi zvezek, ki je ravnokar zagledal beli dan, potrjuje po vsem, da je „Čitavnica" res vredna hvale, ki jo je dotêkla soglasno od vseh časnikov slovenskih in menda tudi od vseh posamnih čitateljev njenih. Drugi zvezek zopet lepo kaže, da izdatelj zná za vse to, kar je treba povedati narodu našemu, — da bistroumno izbira tvarino iz velicih kupov, ki so jih nanesli pisatelji druzih narodov in jezikov, da pred pride, kar je bolj potrebno, — in da vse, če je marsiktero samo po sebi tudi nekako bolj učeno in manj mikavno, je v „Čitavnici" razloženo umevno in kar najbolj mogoče po domače. Razun drobtinic, ki jih obsega 5. razdelek, nahajamo v ostalih predalčkih nadaljevanje dr. S. Šubičevega zanimivega sestavka „Pota človeške omike", — za tem Gršak sam začenja razkladati „katekizem avstrijskega ustava", da narod naš dobí temeljiti zapopadek o vladanji, ktero sedaj veljá v cesarstvu našem. Fr. Ravnikarjev govor o „borenji" priobčuje črtice zgodovinske, ki so sedanji čas toliko mičnejše, ker še marsikdo ne umè, kaj pomeni telovadstvo. — Jako zanimiv je tudi Gršakov sestavek „o dragini" — kaj je? odkod izvira? kaj so njeni nasledki in kako ji je mogoče v okom priti? Da se častiti pisatelj ne more ločiti od besede „narodarstvo" za „Nationalöconomie", ne obrekujemo mu, čeravno bi moral že prepričan biti, da nikdar ne bo obveljala, ker v „narodarstvu", naj besedo sučemo kakor koli, ne tičí „Oeconomie", ampak v obče vsaka stvar, ktera spada pod „national". — „Pravice gospodarjev o živalih", po državljanskem zakonu sestavljene, so podučen sestavek gospodarjem, ker mu tudi kažejo postave, ktere pod svojo varstvo jemljejo kupca in prodajavca, ako se živina prodaja, zamenuje itd. Hvalevredna v tem sestavku je tudi terminologija živinskih bolezen, ki se popolnoma sklada s tisto, ki je ustanovljena v živinozdravilskih naših knjigah in se tako razprostira v tehničnih izrazih enoličnost, ki nam je prav živa potreba. „Nekaj o papirji in njegovej zgodovini", „o živežu", „o selitvah v naravi", „o drenaži" itd. so lepo izdelani, deloma prav praktični sestavki Mačkov, Gabronov, Gorenčev, Papežev itd. Še posebno všeč pa nam je marljivega in mnogoizvedenega izdatelja spis o srenjskem opraviteljstvu pod naslavom „Županovanje." Ta sestavek bode dobro došel vsem županom našim, ker jim kaže lahko pot, kako se po slovenski more uredovati v pisarnicah in zborih županijskih. V izgled je od konca do kraja popisana seja, ki jo je sklical župan; tù se vidi, kako župan sejo vodi, kako tekó pomenki, kako se delajo sklepi in se piše zapisnik. — Da ne delamo veliko besedí, rečemo tedaj le to: kdor koli si kupi „Čitavnico", naj je v ptuji ali v domači suknji, star ali mlad, vsak dobí za poduk in kratek čas toliko beríla v njej, da bo izdatelju razun tistih 6 desetíc, ktere veljá zvezek, jih še 6 rad povrh poslal v Herbersdorf, pošta Wildon na Štajarskem, da mu brž pošlje prihodnji zvezek. — Zastavica pa nam je nekaka prememba v pisavi 2. zvezka memo prvega. Da je **r** zgubil v tem zvezku pravico samoglasnika, nam je žal že zato, da bojo še vprihodnje nekteri Slovenci soglasno z Nemci gospoda izdatelja napačno imenovali Gäršak, ne pa Gršak, kakor je pravo. Res prav ima naš Navratil, ki je o tej priliki rekel, da „navada je železna srajca." Al to le memogredé, ker nam je vsikdar jedro več kot luščina.

* *Slovenska Vila.* — Pod tem naslovom so ravnokar prišle na svetlo izvirne povesti, novele, balade, romance in pesmi. V Ljubljani natisnil Jož. Blaznik. — Drugi pot več o tej zabavni knjižici.

Zabavno berilo.

Podgrobje.

Narodna pripovedka.

(Konec.)

Bilo je zopet v nedeljo popoldan. Oče Ljudmilin sedel je v svoji sobi za hrastovo mizo, čitaje v veliki knjigi; deklica pa z naslonjeno glavo ob komolec zamišljena je sedela poleg malega okenca. Očí so ji kakor v žalnih sanjah počivale na onem nepozabljivem mestu, kjer sta se bila z Vidom zadnjič ločila. Vse je bilo tiho v osamljeni sobi. Hipoma zaslišijo se hitri koraki po dvorišču. Prihodnik zamigne prek okna; — devojka radostno skoči na noge, — vrata se odpro, — mlad zal mladeneč stopi v sobo, — očí njihove radosti zabliščé — in pozabivša vsega krog sebe objameta se dolgo ločena draga.

Oče Ljudmilin debelo gleda nepričakovani prizor. Nagrbančeno čelo in tamni ostri pogledi razodevali so nezadovoljnost njegovo in hudi srd.

„Kaj hočete, gospod, pri meni?" — zareží starec z ostrim glasom, stopivši k Vidu — „česa iščete v mojem samotnem domu? Jez sem krvnik in to je moja hči." To izgovorivši prime Ljudmilo za roko ter strga jo iz naročja mladenčevega. Al deklica, kakor da ne bi mogla se prebuditi iz svojih sanj, pade solzé očetu okoli vrata. Obadva izpovesta zdaj očetu ljubezen svojo. Al srd in žalost pokazali ste se na ledenem njegovem licu. Vsaka njegova beseda bila je oster nož, ki jima v srci reže; vsaki pogled njegov strela, ki skončuje njune sladke upe. — Ostro pokara on mladenča, kazaje mu prepad, v kterega sebe in hčerko njegovo postavlja. Predstavlja Vidu njegove stariše, svet, prihod-

nost! Mladeneč trepetá, sliši očetovo kletev in materni jok; al gledaje Ljudmili v mile očí pozabi vse ter ne sliši druzega razun glasú srca svojega. On sicer vidi, kako vse krog njega gine in se pogublja, in vendar prosi, edino to prosi: naj bode Ljudmila njegova!

Preplašeno posluša ostri starec, kako ga dvoje nedolžnih src prosi svoje — lastne pogube.

Kot krvnik hotel ju je razdvojiti, da ju povrne zopet sreči in življenju; — kot oče mora jima odpreti zemeljski raj, pa ju pogubi. — Srce očetovo poslednjič zmaga. Roka krvnikova, ki zadaja navadno le smrt, podelila jima je življenje; — in roka očetova, ki življenje daje, peljala ju je — v smrt.

Krasni dnevi zasijali so zdaj Vidu in Ljudmili. Pogostoma je zahajal mladeneč zdaj na obiskovanje v devičini odstranjeni dom in nič ni motilo njune sreče; samo edina misel, da utopili so se jima križeci, tamnila jima je obzorje njunega neba. Al zašlo jima je le prekmali solnce blagih upov popolnoma, zašlo je na veke.

Oholi mlinar najde sinu svojemu bogato zaročnico ter mu jo ponudi za ženo. Ko pa se Vid stalno temu krči, prične starec vohati in slediti po vzroku upornosti poprej tako ubogljivega sina.

Nekega večera, ko je Ljudmila ravno spremljevala Vida do dvoriščnih vrat, popade ga nekdo nenadoma od zad in treši ga ob tla. Ko se Vid izvije krepki pesti, rine kviško ter razsrden hoče planiti nad napadnika, pa — oj groza in strah! v napadniku spozná — očeta svojega! Srd njegov spremení se zdajci v obupnost. Mlinar divja in grozovitno preklinja sina svojega in njegovo ljubo. Krvnik plašno prihití. Ljudmila zgrudi se brez zavesti v naročje očeta svojega; Vid ji hoče priskočiti na pomoč; al silovito ga zopet nazaj potegne krepka roka očetova. Žalostno je gledal mladeneč, kako je krvnik odpravljal dete svoje v hišo in kako so se zalušile pred njim duri domovja njegovega — na veke. Ljudmilo je spremila v stanovanje njeno tuga očetova, Vida pa očetova kletev.

Od seh dôb venela je Ljudmila kakor vene cvetje, kadar nastopi nemila jesen. Edino, na kar je še mislila, bilo je, da potonil je njen križec in da se bode tuga njena kmali vmirila na veke.

Nekega jutra polastila se je deklice posebna žalost, kajti zapustiti je morala zdaj tudi mater Vidovo, ktero je ljubila tako srčno kakor hči lastno mater. Hrepenela je po nji danes bolj, ko kdaj pred; — odločila je toraj, obiskati jo še enkrat in posloviti se od nje morebiti za vselej.

Zadnji žarki večerne zarje zlatili so obzorje. Ljudmila zapustí prag domači ter preveslá o mraku prek reke k dragi starčici. Kaj bili so njuni pogovori, ostane za vselej skrivnost. Temno prevleklo se je bilo med tem časom nebo, črni oblaki zakrivali so svetlobo blede lune. Deklica vrnivša se proti domu odrine čolnič od kraja. Do srede reke šlo je dobro; al zdajci prične vleči silen piš. Hudi valovi vznemirijo lahno plavajoči čolnič ter pričnejo ga zibati sèm ter tjè. Ljudmila dela z vso močjo in vendar nikakor ne more doseči obrežja. Vedno huje in huje divjal je veter; slabotna devica ni mogla več nadvladati čolna, kterega vihár žene tjè proti mlinski raki. Deklici pade veslo z rok; na koleni se zgrudi in sklonjeni roki povzdigne proti nebu. Obupa glas zasliši se iz čolna.

„To je klic Ljudmilin“ — zavpije Vid na obrežji. In v tem hipu zažene se v vodo ter boré se s silnimi valovi kmali srečno doseže čoln. Vse moči zdaj napenja, da bi otel iz smrtne nevarnosti ljubljeno svojo Ljudmilo. Že blisketá mu v srcu zvezdica upa. Bledi mesec pomoli se zdaj izza oblakov in obsveti prizor sred raztogotene reke. V ta žali čas stopi pa oče Vidov iz mlina. Spoznavši sina in ljubo njegovo v čolnu vjezi se ko razdivjan oroslan in zaslepljen od strašne togote skoči k glavni mlinski zatvornici ter jo odpre. Vodna sila zdajci zavrtí čolnič in ga prekucne, valovi pogoltnejo obá nesrečnika in strahovito razvečijo njuni trupli orjaška mlinska kolesa!

Drugi dan najdejo dva utopljenca na obrežji reke. Vsa bližnja okolica bila je tega mnenja, da sta prostovoljno iskala smrti v valovih in zato jima je bilo odločeno zadnje počivališče v neposvečeni zemlji. Samomorce pokopaval je po tadanjem običaji krvnik po solnčnem zahodu, češ, da bi celó mati zemlja ne videla, kadar se kdo njenih otrok vrača samovoljno v temno krilo njeno. Pri nočnem pogrebu samomorcev ni smel nihče nazoč biti razun krvnika.

Tako bilo je tudi zdaj.

Zatopljen v morje silne žalosti izkoplje krvnik grob srčno ljubljenemu detetu svojemu in nesrečnemu zaročniku njenemu na obrežji reke ondi, kjer izvrgli so ju bili valovi. Pokropivši z gorkimi solzami grob njun in zaznamovaje ga z lesenim križem vrnil se je preotožni mož v svojo samotno kočo, da bi tam, kakor je bil že od zdavnej vajen, iskal tolažbe v pobožnih knjigah, ki učé človeka, odvračevati se od zemlje, njenih nečimernost in goljufnih sladčic, vodé ga proti večni domovini, kjer ne vladajo strasti in predsodbe, ampak v neizrekljivem veselji vse edini in sklepa véz večne ljubezni.

Mlinarja je začela gristi vest in čedalje bolj otamnjevala mu je luč uma. Cele dni presedel je na obrežji, gledé v vodo; — kadar pa se je vzdignil veter in vznemiril valove, hitil je k glavni mlinski zatvornici, kakor da bi jo bil stražil ter je obupno rjul: „Nikarte odpirati vehe, da se ne utopita moj sin Vid in njegova Ljudmila.“ — Ljudje so se ga ogibali ko kužnega; kmali je omolknil mlin — in mlinar. — Poslopje ostalo je zapuščeno, dokler ga poslednjič huda povodinj ni pokončala in odnesla. Ne najmanjega sledú o njem ni ostalo.

Reka pa si je, kakor da bi celó ona hotla se ogniti žalostnega mesta, skopala novo strugo, pustivši namesti sebe tiho jezerce. In to je oni kraj, ki se zdaj imenuje „podgrobje.“

Slobodno po ilirskem posnel Jos. Levičnik.

Dopisi.

V Mariboru dne 23. aprila. — Danes je glavni zbor tukajšnje čitavnice sklenil, da se ima letos obhajati velika svečanost neumrljivemu nam Slomšeku na čast. Zasluge Slomšekove za vzbujenje Slovencev v narodnem in slovstvenem pomenu so več ko znane, da bi jih trebalo naštevati; tukaj opominjamo celó na kratko, naj se vsak rodoljub trudi, da bode namenjena svečanost jako sijajna. Ker se namerjava sčasoma temu na Štirskem dozdaj najslavnejšemu možu dostojen spominek postaviti, se čisti donesek te slavnosti pokloni v temeljenje glavnice za Slomšekov spominek. Toliko vsem rodoljubom v naglici naznanjamo z veliko radostjo in z veselim prepričanjem, da bode vsak prijatel Slomšekov in vsak Slovenec vse svoje moči napenjal v poveličanje imenovane svečanosti. Natančni načrt slovesnosti, čas, in vse drugo bode odbor ob pravem času naznanil. Sedaj še le ponavljamo veselje o storjenem sklepu in vabimo umetnike, da ovej slavnosti primerne umotvore v pesmih in skladbah pripravljate poslavljenemu na čast in v diko naroda našega; saj vsaki dan radi pravimo, da ga ljubimo in povzdigamo v besedi in djanji.

Iz Zagreba. Njih Veličanstvo je 9. dne t. m. v priznanje zaslug, ki so si jih o lanski izložbi trojedne kraljevine pridobili predsednik, podpredsedni kn izvestitelj izložbenega glavnega odbora, jim izrazilo najviše zadovoljstvo, isto tako tudi mnogim razstavnikom hvale vrednih pridelkov in izdelkov, — prvak firme Smith in Meynier, lastniki papirnice na Reci, in upravitelj rudnika v Ravni gori gosp. Slavoljub Čegk so prejeli viteški križ reda Franc-Jožefovega, — zlati križ za zasluge s krono g. Srečko Lay, g. K. Žiga Hondl, utemeljitelj steklarnice v Ževeču, g. Valentin Pleiweis, posestnik belgiškega mlina v Karlovcu, g. Adalbert Höcker, ravnatelj virovitiških grajščin kneza Lippea in g. Avgust pl. Hofmansthal, posestnik svilarnice v novi Gradiški, — zlati križ za zasluge pa gosp. Fr. Palez, posestnik kožarnice na Reci. — Gosp. prof. Ivanu Macunu je podelil mestni občinski odbor častno mestjanstvo.

Iz Gorice 22. aprila. * Kmetijska družba bo letos v jeseni obhajala stoletnico svojo. V ta namen se ima napraviti tudi izložba kmetijskih pridelkov, za ktero se stroški računijo na 5000 gold. Al „Umni Gospodar“ naznanja v 4. listu bridko novico, da je razstava ta v nevarnosti! „Najbolj se je — pravi — glavni odbor kmetijske družbe na deželni odbor zanašal; zaprosil ga je bil torej za 3000 gold., ravno tako tudi vlado za 1000 gold.; kupčijska zbornica je obečala 200 in municipi 100 gold. Al najlepše upanje splavalo je po vodi. Odbor deželni je uni mesec odpisal, da nima oblasti, kaj dati, da pa prošnjo o prihodnji sejni dôbi zboru predloži. Ker se pa zbor morda še le novembra ali decembra meseca snide, bo to vse prepozno. Torej od te strani — nič! Vlada ni še odgovorila; ali, ker ima zdaj državni zbor tako ostre škarje, bo tudi od ondot težko kaj. V tej zadregi se razstavni odbor zdaj vnovič posvetuje, kaj in kako da bo z razstavo.“

Z Vrem na kranjsko-primorski meji 22. aprila. F. — Nam faranom vremskim le preveč znani dopisnik A. L. „od krajnsko-primorske meje“ je v 22. listu „Slovenca“ spravil tako sodrgo na dan, da bi ga radi najpred v šolo poslali, da bi se učil umoslovja. Izprva se togotí nad protivniki našimi, brž potem pa nas meče vse v en koš nepravih „patrijotov!“ Čemu sveta jeza njegova nad protivniki, ako smo res taki, da nam priporoča: naj smo ne na videz in po kotih, ampak v resnici vdani sveti krščanski veri, cesarju in domovini! Ako smo res taki, da se ne upamo z narodnostjo na dan, gotovo nas ne bojo napadali protivniki — tedaj je laž, kar piše dopisnik A. L. Ako nas pa napadajo, je že to dokaz, da nam je resnično mar za narodnost našo — in zopet je laž, kar čenčá A. L. od „po kotih.“ Pa kaj! saj dopisnik, kakor zveza besedí kaže, le od protivnikov govori, da „radi čitajo slovenske knjige“ itd.! In tako ne vemo, ali se meša ali kaj? Ako pa res nas pika, mu moramo ostro zavrniti sramotivne besede njegove, kakor da bi bili le „na videz in po kotih vdani sveti veri in cesarju.“ Naj drugikrat resno premisli, kaj piše; če pa svojih misli ne zná spraviti na papir, naj opustí pisarijo; saj ima dosti druzih opravil spolnovati. A. L. nas ne bo učil ne narodne zavesti, še manj pa udanosti do vere in vladarja, ktere nikdar nikoli nismo skrivali in je nikdar ne bomo! V tacih rečéh je vsake šale konec.

Iz Krepljen na Krasu. A. T. — Ker „Novice“ rade razglašajo zasluge narodnih mož, naj povejo svojim bravcem naše veselje nad častitljivim duhovnim gospodom in učiteljem Jernejem Brenc-em v Dotovljah, ki se tako iskreno trudi za dušno in telesno omiko mladine šolske in odraščene, za umno obdelovanje zemljišč in vse, kar more pripomoči k blagostanju prostobornega kmeta. Veselje ga je poslušati, kako v šoli skrbí za lepi naš materni jezik, po kterem, da bi se sploh vpeljal v uradnije, hrepení ves naš narod kakor žejni po hladni vodici. Da je slovenski jezik res lep, prepričali so nas tudi vojaki c. k. avstrijskega polka, trdi Talijani, ki so stanovali pri nas 1859. leta, ki so se ga radi učili, rekši, da se lepše dá slišati kakor nemški. Zato radi napredujemo v učenji milega nam maternega jezika in živo želimo, da bi se nam po njem pot odprla k mnogim drugim vednostim, ki jih tako krvavo potrebujemo za življenje.

Iz Idrije 22. aprila †. Accidit in Idrija, quod non speratur in Ljubljana — to se pravi po domače, da je po predlogu sedanjega župana gosp. Höchtelna mestni odbor 21. dne t. m. dr. Issleiba za idrijskega srenjčana izvolil, ki je tedaj anno salutis 1865 v Idrii to dosegel, kar ni dosegel ne v Ljubljani in tudi v Tržiču ne.

Iz Kamnika. — Koncert, ki smo ga v nedeljo imeli tukaj v pripomoč ubogim Notranjcem, donesel jim je okoli 90 gold.

Iz Ljubljane. Asekuracija za živino, ki se je za vse dežele našega cesarstva na Dunaji pod imenom „Apis“ ustanovila, se je zdaj začela, ker ima, kakor §. 45 njenih pravíl zahteva, že veliko nad 400.000 gld. zavarovalnega denarja obljubljenega po gospodarjih, ki so društvu naznanili, da stopijo v asekuracijo. Vsaka dežela dobí svojega glavnega upravnika; za kranjsko deželo je postavljen g. Ed. Pour, žitni trgovec v Ljubljani. V današnjem listu smo začeli razglašati pravíla (štatute) te asekuracije; tarifa, koliko se plača, se bode kmali naznanila. Ker so nas že nekteri vprašali: kaj pomeni beseda „Apis“? povemo, da Apis se je imenoval junec, ki so ga nekdaj pagani (ajdi) v Egiptu, zlasti v mestu Memfisu, kot bogá častili. Ker si društva sploh rada izberó imé, po kterem se na kratko ločijo od druzih, si je ta asekuracija, ker živino zavarjuje, izvolila naslov od glasovitega onega junca.

— Mestni župan gosp. dr. Costa je po sklepu odborovem od 1. dne t. m. spomenčico poslal mehikanskim vojakom, ki so od julija 1864 do marca 1865 bivali v Ljubljani. Kakor je krasna v unanji opravi in v pisavi Gajdičevi, tako srčne so tudi besede njene.

— Marljivi ljubljanski zdravnik gosp. dr. Kovač je v posebnem pismu razglasil prošnjo do dobrotljivih Ljubljančanov in Ljubljančank, naj bi z milodarom, ki ga odrajtajo na enkrat ali ga hočejo odrajtovati leto za letom, pripomogli k napravi bolnišnice za otroke revnih staršev, ktera bi izprva se napravila za 5 bolnih dečkov in za 5 bolnih deklic, dokler se ne nabere pomočkov za večo bolnišnico. Darovi ali v denarji, bolnišničnem orodji, perílu itd. naj se izročé gospem, ki bodo po hišah hodile prosit v ta hvalevredni namen. Drugi pot naznanimo vso dr. Kovačevo pismo.

— Svetli knezoškof so gospode profesorje bogoslovja: dr. Leona Vončina, dr. And. Čebaška in dr. Bern. Klofutarja izvolili za prave konzistorijske svetovavce. — Gosp. Matija Torkar, bivši kaplan v Raki, prestopil je v celovško škofijo. Žal nam je srčno, da zgubimo vrlega gospoda.

— Velika „beseda“, ki jo je veliki pondeljek čitavnica združena z južnim sokolom napravila v deželnem gledišču, donesla je, ker je neki gospod še drugi dan daroval cesarsk cekin, po odbitih vseh stroških (105 gold. 68 kr.) Notranjcem čistega dohodka 528 gold. 62 kr., kteri so se izročili Njih eksc. deželnemu poglavarju. Od vseh poštenih straní se razodeva navdušena zadovoljnost s sijajno to besedo, kakoršne Ljubljana še ni videla. Ni čuda tedaj, da se je živo

glasila želja po ponavljanji; al take velike produkcije, ktere so se blagovoljno udeležile tudi unanje moči, ni lahko ponavljati. Sokoli so gospodičinam Stergarjevim poklonili pri odhodu krasni venec s narodnimi trakovi v spominek, čitavnica pa gospodičini Milanovi tudi v krasni opravi ono nježno stvarco, s ktero je kot „potinja iz Kranja“ si prikupila vsa srca. Vse te tri unanje gospodičine so se nam prijazno dale od gosp. Pogorelca fotografirati v spomin 17. aprila, gospodičina Milanova v narodni naši obleki, v kteri je predstavljala „potinjo iz Kranja.“

— Prodajo z občno pohvalo v javnem gledišču, kjer ne sodijo samo dobrovoljni sodniki, sprejete kratkočasne igre „Bob iz Kranja“ je prevzel bukvar gosp. Ed. Hohn. Prodaja se na korist Notranjcem. Kdor pa želí tudi napevov, ki jih je kaj izvrstno zložil pevovodja čitavničini gosp. Fabjan k tej igri, naj se obrne do njega.

— Močvirje požigajo maharji zdaj prav po volji, ker je površna zemlja za dobro ped suha; Ljubljani pa tudi dim dozdaj ni še celó nič nadležen bil.

— V saboto bojo na sejmišču po dražbi prodali nekoliko še prav dobrih ces. vojaških kónj.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Pretekli pondeljek se je imel začeti državni zbor dunajski, pa ni še bilo za sklepovanje potrebnega števila poslancev skupaj. — Po ravno končanem številenji šteje Dunaj 552.021 prebivavcev; ni čuda tedaj, da so velikonočni pondeljek v Praterji čez 1000 veder piva potočili. — Za trdno se zdaj misli, da po končanem sedanjem širjem državnem zboru se skličeta ogerski in hrvaški dež. zbor; ker ta dunajski zbor menda ne bode trpel čez mesec avgust, se utegneta omenjena deželna zbora sklicati septembra meseca. Da se je v peštanskem časniku najveljavniši ogerski mož Deak, ki je dosihmal molčal, zopet oglasil in s tako mirno besedo, je to znamenje, da se Ogerska hoče porazumeti z cesarsko vlado na taki podlagi, da nobena stran ne trpí škode. Grofa Coronini-a, ki je bil dozdaj poveljnik na Ogerskem, je Njih Veličanstvo odpustilo iz službe, in na njegovo mesto postavilo kneza Fr. Lichtenstein-a, bivšega poveljnika v Banatu. Govori se tudi, da ban hrvaški Sokčević odstopi še pred deželnim odborom in da na njegovo mesto pride general baron Filipović. — Ker je Erdelja (Siebenbürgen) v velicih nadlogah, je Njih Veličanstvo privolilo, da se ji za nakupovanje semenskega žita posodi 80.000 gold. — Kakor „Zukunft“ piše, je izdelovanje zemunsko-reške železnice vendar le v nevarnosti, ker madjarski upljiv utegne na drugo pot ukreniti železnico. — V mestni laški dekliški šoli v Trstu je vlada ravnatelju in učiteljici vzela vso pravico učiteljstva zato, ker sta v šoli rabila zemljopisno knjigo, v kteri so naše laške in primorske dežele stavljene pod italijansko kraljestvo. — V Galicii je obsedni stan nehal 18. dne t. m. — Silnažalostje zadela cara ruskega in vso njegovo rodovino: najstarejši sin njegov in v carstvu naslednik je v Nici na Laškem umrl, kamor se je z materjo svojo pred nekimi tedni podal. Car sam je z vso rodovino hitil v Nico in najslavniši zdravniki so naše bili sklicani od vseh krajev — al ni bilo pomoči; 24. dne t. m. je hudobna možganina bolezen končala življenje blagemu careviču. — Cesar Napoleon je imel ravno ta dan odpotovati v Algier; brž ko ne bo zavoljo smrti carevičeve odložil potovanje svoje, ktero neki ima namen, da cesar sam na mestu sodi: ali naj se ta afrikanska njegova dežela vlada po vojaških ali civilnih gosposkah; zdaj je vlada mešanica. Izostal bo mesec dni; med tem bo cesarica z pomočjo skrivnega svetovavstva vladarica. — Ni še gotovo, pa podoba je, da vlada papeževa in italijanska se hočete porazumeti o septemberski pogodbi; pravijo, da se snide v ta namen francozko-talijansko-rimska komisija v Rimu. — Že je hotla pruska vlada luko v Kielu z vojnimi ladijami posesti kot svojo mornarsko postajo; ker pa avstrijsko vlado ni bila volja, dopustiti to na vrat na nos, se je za zdaj pruska vlada vmaknila saj za toliko, da opustí oficialno proklamacijo, pa vendar pustí svoje ladije ondi. Še bo dosti vode preteklo, predno se Prusija odpové priljubljenemu Šlezvik-Holštajnu. — Kmali bo konec 4letni strašni vojski med severnimi in južnimi Amerikanci, v kteri se je na potoke bratovske krvi prelilo in je manj ali več trpela tudi vsa Evropa, ki ni nič bombaža (pavole) dobila iz Amerike; — v bitvi, ki je 3 dni trpela pri Rihmondu, so bili južni Amerikanci, ki po sili hočejo vzdržati suštvo, tako tepeni, da so popolnoma onemôgli; ves svet jim privoši pogubo.

Denarni zapisnik Matičini.

V drugem letu so k Matici pristopili in plačali

a) kot ustanovnik:

Gospod	Volčič Janez, fajmošter iz Dragatuš .	10 gold.	— kr.

b) z letnim donesekom:

„	Gerber Matija, bukvovez v Ljubljani .	2 „	— „
„	Nabergoj Ivan, župan in posestnik v Proseku	2 „	— „
„	Gorjup J., pek in posestnik v Proseku	2 „	— „
„	Milič Gregor, posestnik v Proseku . .	2 „	— „
„	Majar Matija, župnik v Gorjah na Koroškem	2 „	— „
„	Mašera Jož., duhovni vikar v Št. Mavru pri Gorici	2 „	— „
	Skupaj	22 gold.	— kr.
	Če se temu prišteje, kar so kazale poslednje „Novice“, namreč	692 „	50 „
	se vidi, da je Matica prejela od novih udov .	714 gold.	50 kr.

V Ljubljani 24. aprila 1865. Dr. Jer. Zupanec.

Milodari za siromake Notranjce.

6. razglas.

Sl. slovanska čitavnica v Celovcu	12 gold.	— kr.
— Terezija Smrekar v Ljubljani	1 „	— „
Gosp. F. Schrey, oficijal c. k. računstva v Gradcu	1 „	— „
Gospoda brata Sována sta darovala 2 ces. cekina.		
	14 gold.	— kr.
Z doštetimi prejšnjimi	550 „	40 „
	564 gold.	40 kr.

2 ces. cekina in 2 zlata po 5 frank.

Kursi na Dunaji 25. aprila.

5 % metaliki 71 fl. 65 kr. Ažijo srebra 106 fl. — kr.
Narodno posojilo 75 fl. 70 kr. Cekini 5 fl. 11 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 24. aprila 1865.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 3 fl. 52. — banaške 3 fl. 83. — turšice 2 fl. 84. — soršice 2 fl. 70. — rež 2 fl. 60. — ječmena 2 fl. 99. — prosa 2 fl. 62. — ajde 2 fl. 85. — oves 1 fl. 85.

Loterijne srečke:

V Trstu 22. aprila 1864: **26. 8. 5. 76. 33.**
Prihodnje srečkanje v Trstu bo 3. maja 1865.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.